

університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2016. Вип. 3. С. 168-177.

4. Резнікова В.В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки»*. 2012. Вип. 90. С. 10-15.

5. Зубро Т.П. Медіація як спосіб альтернативного врегулювання спорів в європейському просторі. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Право»*. 2014. Вип. 21. С. 130-136.

6. Філіпп І.Ю. Інститут медіації як спосіб вирішення спорів у господарських правовідносинах. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Право»*. 2014. № 2. С. 106-113.

7. Бортнікова А.Г. Щодо правового статусу медіатора. Київ. 2015. С. 219-222.

ГЕНЕЗА МІЖНАРОДНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Соколова А. С.

*магістрант кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
Міжнародний гуманітарний університет
Науковий керівник: Андрейченко С. С.
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Розвиток міжнародно-правового регулювання транскордонних інформаційних відносин відбиває домінуючі технологічні засоби комунікацій в різні періоди часу історії людства, використання яких знаходило своє правове закріплення в тих чи інших міжнародно-правових актах з певною специфікою.

Поява писемності дозволила людству фіксувати і зберігати в рукотворній формі інформацію, а разом з цим забезпечила передачу знань наступним поколінням. Без появи писемності важко було б уявити розвиток права, міжнародного права в тому числі. Правове вирішення питань, пов'язаних з поширенням інформації через кордони, зокрема

релігійних учень у період від античності до середньовіччя, не знаходить закріплення у відомих на сьогоднішній день джерелах міжнародного права в сучасному їх розумінні. Історії відомі правові акти (едикти), які приймалися римськими і константинопольськими імператорами спочатку з метою протидії поширенню християнства, а потім його сприянню.

У 312 р. імператор Костянтин видає едикт про віротерпимість, який припиняє гоніння на християн, а в 325 р. визнає християнство однією з офіційних релігій Римської імперії. У зв'язку з розколом церкви в 1054 р. з обох сторін (візантійської і римської) приймалися акти, що оголошували обряди протилежного боку еретичними, якими церковні діячі оголошували один одному анафему. Під впливом поширення ісламу відбувалися і об'єднавчі заходи, неодноразово візантійськими імператорами династії Палеологів укладалися церковні унії з Римом (1274, Ліон; 1439, Флоренція).

У так званий «іспанський період» (1493 – 1648), за періодизацією В. Греве, розвивалася теологічна доктрина права на комунікацію, що переважно мала на меті продовження експансії християнського вчення на території Нового Світу. А. Маттеларт вказує, що для обґрунтування правомірності колонізації Нового світу Іспанською імперією теологом Франческом де Віторія (1492 – 1546), якого вважають одним з прабатьків міжнародного публічного права та філософії глобальної політики, використовувалася концепція двох фундаментальних прав, що є спільною спадщиною людства: *jus communicationis* та *jus commercii*.

У XVI столітті винахід друкарства забезпечив тиражування та розповсюдження, в тому числі на великі відстані і серед більшої кількості 40 одержувачів надрукованої в книгах та періодичних виданнях інформації. Питання запобігання та перешкодження поширенню інформації, загрозової для панівних владних інституцій та осіб, – політичної цензури, протягом багатьох століть були предметом внутрішньодержавної політики та інструментом переслідувань за інакомислення.

Особливо нищівного впливу на інтелектуальний розвиток в Європі було завдано інквізицією в XVI столітті, коли разом з єзуїтським орденом вона займалася цензурою книг. У 1600 р. в Римі був спалений Джордано Бруно, а в 1633 р. Галілео Галілей відрікся від вчення Коперника.

Неконтрольоване поширення політично спрямованої друкованої преси через кордони в Європі на початку XIX століття німецькими університетами викликало реакційні заходи по відношенню до університетських видавництв. «Калсбадські Декрети», що отримали схвалення сейму Німецького Союзу в 1819 р., встановлювали «вищий

контроль» (попередню цензуру) над періодичною пресою та її поширенням між учасниками Союзу з боку цензурної колегії.

У класичний період історії розвитку міжнародного права раніше сформульовані в доктрині і ранніх правових джерелах принципи суверенітету держав в інформаційній сфері, невтручання у внутрішні справи інших держав шляхом поширення інформації та відповідальності за шкоду, заподіяну поширенням незаконної інформації, одержують загальне визнання і закріплення в універсальних міжнародних конвенціях.

Винахід електрики в XIX столітті, а пізніше завдяки їй телеграфу, телефону та радіо сприяв черговій інформаційній революції, яка характеризується стрімким розширенням аудиторії і збільшенням відстаней для передачі і отримання інформації. Зазначені засоби зв'язку дозволили зробити комунікацію масовою та більш оперативною, в режимі, наближеному до змін у суспільному житті. Це мало величезне значення для розвитку індустрії новин, поширення інформації через національні кордони та посилення впливу засобів масової інформації на розвиток людства.

З 1849 р. телеграфний зв'язок став міжнародним, і це вимагало досягнення домовленості з технічної сумісності обладнання, технічних параметрів сигналів і широкого кола питань співробітництва держав з використання комунікаційних ресурсів. Після того, як у 1876 р. був запатентований телефон, телефонний зв'язок почав стрімко поширюватися. Телеграфний союз прийняв рішення про доповнення Телеграфного регламенту положеннями регламенту «міжнародної телефонної служби». Телеграфна конференція у 1885 р., що відбулася в Берліні, започаткувала міжнародне регулювання телефонії. Конференція в Мадриді в 1932 р. ознаменувала новий позитивний крок на шляху міжнародного регулювання зв'язку.

Найбільш значущим рішенням, прийнятим на цій конференції, було об'єднання Міжнародного телеграфного союзу і Міжнародного радіотелеграфного союзу в єдину організацію – Міжнародний союз електров'язку. Крім того, була створена нова конвенція внаслідок об'єднання Міжнародної телеграфної конвенції (1865) [1] і Міжнародної радіотелеграфної конвенції (1927) [2].

Продовжуючи дослідження розвитку міжнародно-правового регулювання використання інфокомунікаційних засобів, слід констатувати, що вплив масової комунікації на суспільство ще більш посилюється з поширенням пристроїв для створення, передачі та відтворення візуалізованої інформації за допомогою телебачення, починаючи з 30-х років XX століття.

Комп'ютерна революція, що почалася в 60-х роках ХХ століття, була пов'язана з винаходом і широким упровадженням на комерційній основі персональних комп'ютерів з системами швидкої автоматизованої обробки даних, багатофункціональністю пристосувань і передачі даних мережами електрозв'язку. Писемність, друкована преса, телеграф, телефон і радіо, телебачення, комп'ютери та інформаційні мережі як засоби комунікації не заміщувалися в ході розвитку цивілізації, доповнювалися і трансформувалися, виходячи з комунікаційних потреб і можливостей, які розширювалися з новими досягненнями науково-технічного прогресу.

Наприкінці 80-х років минулого століття активно розвиваються технології, що використовують цифровий формат представлення інформації. Процес переходу з аналогового формату в цифровий відбувається в різних сферах інформаційної індустрії. Під «дигіталізацією» або «оцифровуванням» розуміють перетворення аналогового формату в цифровий [3, с. 22]. Крім систем телевізійного мовлення, методи і засоби цифрового телебачення лежать в основі сучасних систем відеозв'язку, до яких належать відеоконференції та відеотелефонія.

Отже, розвиток міжнародно-правового регулювання інформаційної сфери зумовлений її транснаціональним характером, що впливає із взаємозв'язку внутрішньодержавної інформаційної інфраструктури із світовою інформаційною інфраструктурою. Еволюція міжнародно-правового регулювання транскордонних інформаційних відносин, що слідує за революціями в технологіях, супроводжує перехід до інформаційного суспільства як сучасної історичної фази розвитку людства.

Література:

1. International Telegraph Conference, Paris, 1 March – 17 May, 1865. *ITU, plenipotentiary conferences* : portal. 1865. 17 May. URL : <http://handle.itu.int/11.1004/020.1000/4.1> (дата звернення 01.10.2021 р.).
2. International Radiotelegraph Conference, Washington, 4 October-25 November, 1927. *ITU, plenipotentiary conferences* : portal. 1927. 26 Nov. URL : Режим доступу: <http://handle.itu.int/11.1004/020.1000/4.39> (дата звернення 01.10.2021 р.).
3. Flew T. *New Media: An Introduction*. Fourth ed. South Melbourne, Vic. Oxford Univ. Press, 2014. 270 p.